

بسم الله الرحمن الرحيم

سری جدید سوالات تدبر (۱۲)

محدوده: سوره مبارکه غاشیه و بلد

۱. زمان پاسخگویی تا روز چهارشنبه ۲۴ اسفند ۱۳۹۰ است.
۲. پاسخ دادن به این سوالات برای همه کاربران آزاد است و نتایج، به امتیازهای کاربری افزوده می‌شود. اما برای اعضای کلاس‌های هفتگی تدبر، به طور جداگانه نیز محاسبه می‌شود.
۳. پاسخ‌نامه تشریحی سوالات، بعد از پایان هر دوره، به نمایش در می‌آید تا اشکالات معلوم شود. افرادی که نسبت به پاسخی اعتراض داشته باشند، می‌توانند سوال خود را از طریق «تماس با ما» منتقل نمایند.
۴. استفاده از کتاب مجاز نیست اما استفاده از قرآن بدون ترجمه، بلامانع است.
۵. از همه متدبرین گرامی دعوت می‌شود که برای امتحان میان ترم، سوال‌های تستی مناسبی را طراحی نمایند تا به این وسیله هم خودشان بهره بیشتری ببرند و هم در ارتقای کیفیت آزمون‌ها جامعه مجازی را کمک نمایند.

سوالات

۱. جهت هدایتی سوره مبارکه بلد کدام است؟

- دعوت هشدارآمیز انسان به گام نهادن بر گردنه انفاق و ایمان
- دعوت هشدارآمیز انسان به صرف مال برای عبور از گردنه انفاق و رسیدن به سعادت جاودانه
- بازداری انسان از غصه خوردن به خاطر صرف مال و ثروت
- بازداری انسان از افتخار به صرف بیهوده مال و ثروت

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. در سیاق اول سوره (آیات ۱ تا ۷)، سخن از انسان‌هایی است که مال و ثروت خویش را بیهوده صرف می‌کنند و با افتخار جاهلانه‌ای از آن سخن می‌گویند. لذا جهت هدایتی این سیاق، «بازداری انسان از افتخار به صرف بیهوده مال و ثروت» است. در سیاق دوم (آیات ۸ تا ۲۰) سخن از انسان‌هایی که نسبت به بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان بی‌توجه‌اند و به رغم توانگری، دست ناتوانان را نمی‌گیرند. خداوند در این آیات به انسان یادآوری می‌کند که نوزادی ناتوان بود و خدا به او دو چشم و زبان و دو لب داد و او را به سینه مادرش ره نمود و بدین ترتیب، زمینه پرورش این نوزاد ناتوان را فراهم ساخت. آن‌گاه انسان را توبیخ می‌کند که چرا بر گردنه انفاق و دست‌گیری افتادگان گام نهاد و از کسانی نشد که ایمان آوردند و یکدیگر را به صبر بر سختی و ناتوانی و مرحمت نسبت به ناتوانان سفارش کردند. لذا جهت هدایتی این آیات «دعوت هشدارآمیز انسان به گام نهادن بر گردنه انفاق و ایمان».

مطالعه سیاق اول و دوم در کنار، هم مخاطب را به تقابل دو مفهوم رهنمون می‌سازد: صرف بیهوده مال و ثروت و افتخار به آن؛ صرف مال و ثروت در مسیر انفاق و دست‌گیری از افتادگان. توجه به همین تقابل، جهت هدایتی سوره را مشخص می‌سازد: «دعوت هشدارآمیز انسان به صرف مال برای عبور از گردنه انفاق و رسیدن به سعادت جاودان آخرت».

۲. سوره مبارکه بلد در چه فضایی نازل شده است؟

- افرادی مال و ثروت خویش را در راه دین مصرف می‌کنند ولی به خاطر بی‌ایمانی آن را تباه شده می‌دانند.
- افرادی مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف می‌کنند و به این کار افتخار می‌کنند.
- افرادی مال و ثروت خویش را در راه بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان مصرف می‌کنند و از سایر اموالی که در این راه صرف نکرده‌اند، تاسف می‌خورند.
- افرادی حاضرند مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف می‌کنند ولی از انفاق کردن آن تاسف می‌خورند.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. در این سوره سخن از انسانهایی است که مال و ثروت خویش را بیهوده صرف می‌کنند و نسبت به بردگان و گرسنگان و خاک‌نشینان بی‌توجه‌اند. کتاب سوم، سوره بلد: «مال و ثروت خویش را بیهوده مصرف کرده است و از این کار خویش با افتخار یاد می‌کند.»

۳. سوره مبارکه بلد چند قسم دارد؟

- ۱
- ۲
- ۳
- ۴

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در ابتدای سوره، سه عبارت وجود دارد که با توجه به معنی، عبارت اول و سوم قسم هستند: لا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ (۱) وَ وَالِدٍ وَ مَا وَلَدٌ (۳). که چون آیه سوم خود از دو قسم تشکیل شده، مجموعاً سه قسم در این سوره قرار دارد. اما در آیه دوم، نباید «واو» ابتدای آیه را واو قسم دانست. در زبان عربی به این واو، «واو حالیه» می‌گویند: وَ أَنْتَ جِلُّ بِهَذَا الْبَلَدِ (۲)، و معنی «در حالی که» می‌دهد. معنی آیه نیز چنین است: «در حالی که تو در این شهر جای داری»

۴. منظور از يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا یعنی چه؟ (طراح: حجت الاسلام مرتضوی نیا)

- از دست دادن مال دنیا
- انفاق کردن و ناراحت شدن از این کار
- صرف بیهوده مال و افتخار به آن
- بالا نرفتن از گردنه

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در سیاق اول سوره (آیات ۱ تا ۷)، سخن از انسانهایی است که مال و ثروت خویش را بیهوده صرف می‌کنند و با افتخار جاهلانه‌ای از آن سخن می‌گویند. کتاب سوم، سوره بلد (پاورقی): «جمله مذکور در سوال، افتخار کاذب و خودستایی بر اتلاف مال در موارد غیر صلاح است. جاهلان به اتلاف مال افتخار می‌کنند و آن را منقبتی برای خویش می‌شمرند، زیرا این امر را نشانه فزونی مال از حد نیاز می‌دانند. در برخی از اشعار جاهلی نیز چنین آمده است.»

۵. در سوگندهای یاد شده در سوره مبارکه بلد، منظور از «والد» و «ما ولد» چه کسانی هستند؟ (طراح: حجت الاسلام مرتضوی نیا)

- حضرت آدم و فرزندهای آدم علیه السلام
- حضرت پیامبر و امت او
- حضرت ابراهیم و فرزندش اسماعیل علیه السلام
- پدر و فرزندش

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در قسم‌های سوره بلد، به به شهر مکه قسم خورده شده است، با توجه به سیاق، منظور از پدر و فرزند، پدر و فرزندی است که این شهر و خانه خدا را در آن بنا کرده‌اند که یعنی منظور حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (علی‌نیناواله‌وعلیهماالسلام) می‌باشند.

۶. جهت هدایتی سوره مبارکه غاشیه کدام است؟

- اقسام چهره‌ها در رویداد فراگیر قیامت
- تهدید پشت‌کنندگان به تذکر نبوی و کافران به توحید ربوبی
- رویداد فراگیر قیامت روز ظهور نتیجه رویگردانی از تذکر رسول خدا و کفر به ربوبیت است.
- در رویداد فراگیر قیامت، گروهی خوار و زبون و گروهی دیگر خرم و شاداب‌اند.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در آیات ۲ تا ۷ از سیاق اول، از چهره‌هایی خوار و زبون در رویداد فراگیر قیامت سخن گفته و به عذاب ایشان اشاره کرده است. در آیات ۸ تا ۱۶ این سیاق نیز چهره‌هایی خرم و شاداب در رویداد فراگیر قیامت را معرفی کرده و به پاداش ایشان اشاره فرموده است. اما از محتوای این سیاق، علت این وضعیت مشخص نمی‌شود و سیاق دوم آن را نشان می‌دهد.

آیات سیاق دوم ابتدا با لحنی توبیخ‌آمیز، از عدم توجه به کیفیت آفرینش شتر، برافراشتن آسمان، نصب کوهها و گسترده شدن زمین سؤال می‌کند. از تکرار واژه «کیف» می‌توان فهمید که هدف، توجه دادن به تدبیر مشهود در خلق این پدیده‌هاست. سپس در آیات ۲۱ تا ۲۶ به تثبیت جایگاه تذکر پیامبر می‌پردازد و پشت‌کنندگان به تذکر ایشان را تهدید می‌نماید. اقتضای انسجام دو سیاق در یک سوره آن است که همینان چهره‌های خوار و زبون در رویداد فراگیر «غاشیه» باشند و در نقطه مقابل، پذیرندگان تذکر رسول خدا و مؤمنان به ربوبیت خدای خالق، چهره‌های خرم و شاداب در رویداد فراگیر قیامت باشند. گفتنی است که در محتوای سوره، جنبه انذار بر تبشیر غلبه دارد. از این رو جهت هدایتی سوره با این بیان قابل طرح است: «رویداد فراگیر قیامت، روز ظهور نتیجه رویگردانی از تذکر رسول خدا و کفر به ربوبیت.»

۷. سوره مبارکه غاشیه در چه فضایی نازل شده است؟

- گروهی خالقیت خداوند را قبول ندارند و اعمال‌شان مطابق قوانین الهی نیست.
- انکار معاد و ارتکاب گناهان در جامعه افزایش یافته و لازم است مردم با آیات عذاب هشدار داده شوند.
- ایمان به معاد و شوق به بهشت در جامعه افزایش یافته و لازم است مردم با آیات رحمت و بهشت تشویق شوند.
- گروهی ربوبیت خداوند را قبول ندارند و اعمال‌شان مطابق قوانین الهی نیست.

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. کتاب سوم، سوره مبارکه غاشیه: «خدا را به عنوان آفریدگار (خالق) می‌پذیرند، ولی او را پروردگار (رب) نمی‌دانند و در نتیجه، او را در مقام تشریع نمی‌دانند و مطابق شریعت الهی عمل نمی‌کنند. در نقطه مقابل ایشان کسانی هستند که خدای خالق را ربّ خویش می‌دانند و طبق شریعت او رفتار می‌کنند.»

۸. مشکل مخاطب سوره غاشیه چه بوده است؟ (طراح: حجت الاسلام مرتضوی‌نیا)

- انسان‌هایی هستند که کارهای خوب انجام می‌دهند و انسانهایی که کارهای بد انجام می‌دهند.
- انسان‌هایی هستند که ولخرجی می‌کنند و انفاق نمی‌کنند.
- انسان‌هایی هستند که ربوبیت خدا را قبول ندارند و فقط خدا را خالق می‌دانند
- بت‌پرستی را رواج می‌دهند و به این امر افتخار می‌کنند.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. از محتوای سیاق اول، علت وضعیت دو نوع چهره «خاشعه» و «ناعمه» مشخص نمی‌شود و سیاق دوم آن را نشان می‌دهد. آیات سیاق دوم ابتدا با لحنی توبیخ‌آمیز، از عدم توجه به کیفیت آفرینش شتر، برافراشتن آسمان، نصب کوهها و گسترده

شدن زمین سؤال می‌کند. از تکرار واژه «کیف» می‌توان فهمید که هدف، توجه دادن به تدبیر مشهود در خلق این پدیده‌هاست. زیرا آنان خدا را بعنوان آفریدگار (خالق) می‌پذیرند ولی او را پروردگار (رب) نمی‌دانند.

۹. با توجه به سوره مبارکه غاشییه، در کدام گزینه همه کلمات درست معنا شده است؟

○ مُصَيِّطِرٌ: مسلط، چیره	○ يُسْمِنُ: فربه می‌کند	○ نَمَارِقٌ: پشتی، بالش
○ تَصَلَّى: درود می‌فرستد	○ عَامِلَةٌ: عمل کننده	○ لَاغِيَةٌ: سخن بیهوده
○ سُرُرٌ: تخت‌ها	○ نَاعِمَةٌ: خرم و شاداب	○ آيَةٌ: لحظه‌ای
○ ضَرِيحٌ: خار خشکیده	○ نَاصِيَةٌ: پایدار و مقاوم	○ أَكْوَابٌ: تنگ‌ها، قدح‌ها

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. معنای صحیح کلماتی که غلط معنا شده‌اند به این ترتیب است: تَصَلَّى: وارد آتش می‌شود- آيَةٌ: بسیار داغ- نَاصِيَةٌ: خسته و رنجور.

۱۰. در آیه ۲۳ سوره غاشییه بنا بر سیاق، «تولی» (رویگردانی) از چیست و کفر به چه چیزی است؟ (طراح: حجت الاسلام

مرتضوی‌نیا)

- از پیامبر خدا- به خدا
- از شیطان- کفر به خدا
- از بهشت- جهنم
- از تذکر پیامبر- محتوای تذکر (ربوبیت)

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. در سیاق اول دو نوع چهره را مشخص می‌کند: «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ» و «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ». اما از محتوای این سیاق، علت این وضعیت مشخص نمی‌شود و سیاق دوم آن را نشان می‌دهد. در سیاق دوم پشت‌کنندگان به تذکر نبوی و کافران به توحید ربوبی را تهدید می‌نماید. اقتضای انسجام دو سیاق در یک سوره آن است که همینان چهره‌های خوار و زبون در رویداد فراگیر «غاشییه» باشند و در نقطه مقابل، پذیرندگان تذکر رسول خدا و مؤمنان به ربوبیت خدای خالق، چهره‌های خرم و شاداب در رویداد فراگیر قیامت باشند. پس این «تذکر» پیامبر است که دو نوع چهره را ایجاد می‌کند. گروهی که می‌پذیرند «ناعمه» هستند و گروهی که به آن پشت می‌کنند «خاشعه» خواهند بود.